

Monumentaal

NIEUWSBRIEF VAN DE MONUMENTENSTICHTING BAET EN BORGH

13 de jaargang nr 2 – november 2008

Voorwoord (Door: Jan Reijnen)

Nu het stookseizoen 2008 voorbij is, kunnen we terugblikken op een veelbewogen jaar. Het zou te ver voeren om een volledige opsomming te geven van alle activiteiten, maar toch wil ik er enkele noemen. Dit om u een indruk te geven van de diversiteit van de werkzaamheden waarmee de vijf bestuursleden en de achtendertig (!) vrijwilligers zoal te maken kregen.

Op het moment van het ter perse gaan van deze Monumentaal is er sinds 1 januari jl. al ruim 5500 manuren gewerkt. Dit alles met nog steeds hetzelfde doel: het realiseren van de restauratie en exploitatie van Stoomgemaal De Tuut.

Er is heel veel werk verzet gedurende de voorbereiding en herinrichting van de voormalige kolenloods. Het bezoekerscentrum is uitgebreid en verbouwd, maar in het gedeelte daarachter wordt nog volop gewerkt. Toch hopen we al onze plannen hieromtrent tegen eind 2009 gerealiseerd te hebben. Dit is echter mede afhankelijk van het beschikbaar komen van bijdragen van enkele overheden. Daarom zijn er dit jaar intensieve ambtelijke contacten geweest voor het verkrijgen van subsidie voor de geplande herinrichting van de voormalige kolenloods. We hopen in december 2008 de beschikking te mogen ontvangen.

De lopende procedures betreffende de bouw-, monumenten- en milieuvergunning verkeren thans in een eindfase.

Voorts is er uitgebreid onderzoek verricht naar de kwaliteit van het materiaal van Ketel 2, de zgn. Lancashire ketel. De resultaten van dit onderzoek

(wanddikte, kwaliteit klinknagels en treksterkte/moleculaire eigenschappen van het staal) zijn bemoedigend, zoals u elders in deze Monumentaal kunt lezen. Mocht de keuring door Lloyd's Stoomwezen positief uitvallen, dan is er nog heel wat werk aan de winkel om deze ketel na ruim veertig jaar stilstand weer in bedrijf te krijgen. Mocht dit op den duur lukken, dan kan de ketel samen met de Cornwall (die reeds sinds 2001 weer in bedrijf is) ervoor zorgen dat het gemaal weer 440 kuub water per minuut kan verzetten. Maar ... dan moeten wel eerst de lagers van de bemalingspompen hersteld zijn. Wist u trouwens dat de ketels van De Tuut uniek zijn voor Nederland? Dit omdat ze alle drie in één blok zijn ingemetseld.

Wij hopen dat tegen het eind van 2009 de restauratiewerkzaamheden flink zijn opgeschoten. Ook gedenken wij dan het 25-jarige bestaan van Stichting Baet en Borgh. In onze Monumentaal van april 2009 zullen wij hier ruimschoots aandacht aan besteden.

Het moge duidelijk zijn dat ook de laatste fase van de restauratie niet gerealiseerd kan worden zonder de belangeloze inzet van de vele vrijwilligers. Maar ook de bijdragen van de verschillende overheden, sponsors en donateurs blijven heel hard nodig.

Daarom hopen wij op blijvende steun van al diegenen die ons de afgelopen jaren hebben geholpen om onze doelstellingen te realiseren.

Het bestuur van Baet en Borgh.

Het bezoekerscentrum (Door: Goof van Oers)

Het bezoekerscentrum heeft dit jaar tijdens stoomweekends 1300 bezoekers ontvangen en buiten de stoomweekends ook nog eens 35 groepen met een totaal van 1308 bezoekers.

In april al ontvingen we 400 bezoekers die deelnamen aan een combi arrangement met De Tuinen van Appeltern. Dit waren "voorproevers", mensen van allerlei organisaties die bekeken of een be-

zoek iets voor hun achterban was. De resultaten hiervan zien we pas volgend jaar.

Het stoomseizoen is op 10 mei geopend door de heer H.N.A.J. Zijlmans, burgemeester van Beuningen. In mei was de heer Muste uit Bodegraven weer aanwezig met zijn modelstoomgemaal en op zaterdag 13 september toonde de heer Broer uit Bodegraven enkele modellen. Ze hadden beiden veel bekijks. In september hadden we een huwelijksvoltrekking, waaruit maar weer eens blijkt dat het gemaal zich uitstekend leent voor dit soort zaken en bovendien een aantrekkelijke fotolocatie is. In oktober kwamen (honderd!) medewerkers van het Twents Techniekmuseum HEIM op bezoek. Hiertoe is de installatie speciaal in bedrijf gesteld.

Op 16 oktober werd er weer een nostalgische avond georganiseerd. De opkomst was redelijk, zeker gezien het feit dat de avond pas laat was aangekondigd. In 2009 echter zal de datum aan het begin van het stoomseizoen al vastgelegd worden.

Op de valreep brachten enkele klassen van het Pax Christie uit Druten ons een bezoek. Ze kregen een rondleiding van Harry van de Winckel van het waterschap en ook bezochten ze het Bloemers gemaal.

Nadat er hard was gewerkt aan het aanbrengen

van de nodige beveiliging rondom de aanlegsteiger, zijn we vanaf het stoomweekend in augustus begonnen met het varen met het rondvaartbootje door de in 2005 gerestaureerde sluis. Het bootje wordt nu aangedreven door een stille elektromotor. Er was veel belangstelling en dit project mag met recht een succes genoemd worden.

De afgelopen winter hebben we gebruikt om in de ruimte die beschikbaar kwam in het achterste gedeelte van de kolenloods, een apart vrijwilligersverblijf te maken. De vrijwilligers hebben nu een eigen ruimte waar ze zich kunnen omkleden en hun spullen kunnen opbergen. Afhankelijk van de financiële middelen willen we de komende winter het bezoekerscentrum voltooien en tevens een begin maken met het inrichten van het achterste gedeelte van de kolenloods. Hier zullen een Crossley eencilinder dieselmotor uit 1926 en een Stork Ricardo uit 1959, beiden afkomstig uit gemalen, worden opgesteld. Het verplaatsen van de motoren vanuit de opslaglocatie naar De Tuut werd uitgevoerd door de Koninklijke Landmacht in het kader van een oefening. In het achterste gedeelte van de kolenloods komt een extra toegangsdeur waarvoor een monumenten wijzigingsvergunning verleend is.

Voorlopig hebben we nog genoeg plannen.

Sponsoring/giften/hulp 2008 (Door: Henk Buiteman)

Wij zijn ontzettend blij met alle middelen en diensten die wij regelmatig en al jarenlang gesponsord krijgen, zoals opstookhout, diverse oliesoorten voor de stoommachines, chemicaliën voor het ketelwater en de jaarlijkse controle van onze brandblusmiddelen (zie hiervoor ook het sponsoroverzicht op onze website). Ook op andere manieren echter worden wij geholpen. Zo stellen bedrijven hun kennis ter beschikking en adviseren zij ons, zoals bijvoorbeeld de firma Tauw, die ons heeft geholpen met een onderdeel van de aanvraag van een nieuwe milieuvergunning. Via een con-

tactpersoon bij Electrabel te Nijmegen kwamen wij met hen in contact.

-- Dit internationale bedrijf (www.tauw.nl) met vele vestigingen, o.a. in Deventer, heeft ons geholpen om de emissie van de stookinstallatie te kunnen bepalen. Omdat voor een oude installatie als de onze een modern meetsysteem moeilijk is op te zetten en ook omdat wij in de stoomweekends slechts een gering aantal uren in bedrijf zijn, komen kennis en ervaring van een bedrijf zoals Tauw goed van pas. Zonder dit soort hulp wordt het voor veel vrijwilligersorganisaties wel heel

moeilijk om oude installaties en industrieel erfgoed voor het nageslacht te behouden. Voor ketels, zoals de onze uit 1918, waren er destijds nauwelijks of geen voorzieningen getroffen om overlast te voorkomen. In vroeger tijden werd hier absoluut niet op gelet. Als het gemaal in bedrijf was en de wind stond verkeerd, dan klaagde menige huisvrouw dat de schone was aan de lijn vuil werd. Gelukkig is dit niet meer aan de orde. Het stoomgemaal is slechts een klein aantal keren in bedrijf en er worden dan roetarme kolen of hout gestookt. De stokers van vandaag hoeven niet meer zoals vroeger tegen de pen (vollast) te stoken om ervoor te zorgen dat het land van Maas en Waal droge voeten houdt.

Tijdens stoomdagen hangen we de vlag in top om te laten zien dat we in bedrijf zijn. Het is al diverse keren gebeurd dat sommige bezoekers spontaan kwamen binnenlopen met een doos, waarin zich mooie, oude technische onderdelen, meetappara-

tuur of oude boeken bevonden.

-- Zo kregen wij deze zomer een mooie drukcontrolemeter die jarenlang was gebruikt in melkfabrieken, waar ook veel stoomketels hebben bestaan. De heer Aernout Notenboom, die veel kennis en ervaring heeft met meetapparatuur, heeft deze controlemeter inmiddels geijkt, zodat hij mogelijk weer gebruikt kan worden. Voorlopig echter staat hij te pronken in de vitrinekast.

-- Ook kregen wij een oud rookgas-onderzoeksapparaat, dat kon bepalen of er wel optimaal werd gestookt. We proberen dit apparaat te reinigen en weer actief te maken.

-- Een bezoeker uit Dreumel verraste ons met een partij blackfluiten. Dit zijn signaalgevers die de stokers er destijds op attendeerden dat het waterpeil in de ketel gevaarlijk laag was. We hebben al deze verschillende fluiten schoongemaakt en vervolgens op een verzamelpijp gemonteerd om ze binnenkort aan bezoekers te kunnen laten horen en zien.

-- Voor de bouw van onze nieuwe toiletgroep en vrijwilligersruimte kregen wij de gipsplaten gesponsord door de firma Fermacel uit Wijchen. Deze gipsfabriek maakt gipsplaten uit gips dat o.a. verkregen wordt bij rookgasontzwavelingsinstallaties bij kolengestookte centrales, zoals ook in Nijmegen.

-- En dan was er Paul Mertens die ons hielp met het vervaardigen van een klein onderdeelje van een reguleur voor een klein model stoommachine. Deze machine kan nu op lucht werken, wat tijdens stoomweekends kan worden gedemonstreerd.

-- Via een aanbod op internet kregen we vier grote dekzeilen die we goed kunnen gebruiken om onderdelen te beschermen tegen stof en regen.

-- En via transportbedrijf van der Mark te Beuningen werden gratis vijftien grote verpakingskisten opgehaald, waarin het hout van houtverwerkende bedrijven zoals Auwens en Dreumel kan worden aangevoerd en opgeslagen. We hebben ze gemarkeerd met ons eigen Tuut-logo.

-- Dan was er ook nog die bezoeker die ons diverse stukken gereedschap schonk, waaronder een mooie, oude staartbankschroef. Nadat de vrijwilligers hem in oude staat hadden terug weten te brengen, heeft hij een plek gekregen achter bij de werkplaats.

-- Waar wij ook heel blij mee zijn, is de spontane hulp van Karel van Grinsven uit Appeltern. Met zijn tractor hielp hij ons tijdens de verbouwing om de zware betonnen vloer uit het bezoekerscentrum te halen en regelmatig maait hij het (lange) gras op de puntwaard, zodat de bezoekers daar geen hinder van ondervinden.

-- Tenslotte mogen ook de donaties van de Nederlandse Waterschapsbank, de Rabobank, Electrabel en de Lionsclub niet onvermeld blijven. Hopelijk hebben wij alle sponsors genoemd. Mochten wij echter door de veelheid van hulp en giften toch enkele sponsors hebben overgeslagen, dan bieden wij daarvoor onze verontschuldigingen aan. In elk geval zeggen wij alle, maar dan ook werkelijk alle sponsors hartelijk dank!

Rondvaarten door de sluis (Door: Mart van de Brink)

Als we het over een sluis hebben, denken de meeste mensen meteen aan een schutsluis, een plaats waar schepen van laag- naar hoogwater worden geschut of omgekeerd. Echter, de eerste toegepaste sluizen in Nederland zijn allemaal afwateringssluizen, met als doel het overvloedige regenwater weg te laten lopen en ervoor te zorgen dat water vanaf de rivier of beek niet het land instroomt, we willen immers droge voeten houden. De meest eenvoudige vorm is een gegraven geultje om het water weg te laten lopen en de geul weer dicht gooien als het water van de andere kant komt. De eerste sluizen met deuren die naar één kant openen, zijn vanaf 1100 op diverse plaatsen gebouwd, toen de eerste weteringen gegraven werden.

Een sluis is ook altijd een zwakke plek in een dijk geweest, juist op deze plaatsen zijn vele overstromingen ontstaan. Het was dan ook noodzaak om deze afwateringssluizen op een robuuste manier te bouwen.

Bij de restauratie van de afwateringssluizen eind 2005/begin 2006 bij De Tuut in Appeltern konden

we dit van dichtbij bekijken en volgen, omdat aan beide zijde van de sluis een damwand geslagen was om de werkzaamheden droog te kunnen uitvoeren.

Als je dan door het mooie, in baksteen uitgevoerde afwateringskanaal heen loopt en naar boven kijkt naar het ronde gewelf, besef je pas dat er een heel bouwwerk onder de dijk voor nodig is. En dan kom je bij die enorme eikenhouten deuren die in een V-vorm zijn opgesteld om het water uit Maas en Waal te kunnen afvoeren en die bij hoogwater worden gesloten, zodat er geen Maaswater de polder kan binnenstromen.

Dat moet je als Nederlander toch een keer gezien hebben, want dán snap je pas hoe we in dit stuk laagland, zeg maar moeras, hebben kunnen overleven.

Het idee was er daarom al snel om dit ook aan de bezoekers van De Tuut te laten zien.

Toch was het nog een hele klus om dit te realiseren. We moesten een vergunning aanvragen, een boot kopen, een steiger maken, een trap naar de steiger, hekwerk aanbrengen, etc. en het moet wel veilig zijn.

In juli 2008 zijn we proef gaan varen met een oude benzine buitenboordmotor.

Onze kapitein was tijdens de vaart de motor nog aan het afstellen en lette even niet op, zodat de boot recht op de kant af ging. "Sturen", werd er geroepen, de kapitein schrok en door een te grote correctie viel de motor in het water. Inmiddels is er een nieuwe elektrische buitenboordmotor aangeschaft die weinig geluid maakt, waardoor er ook gelegenheid is om tijdens de rondvaart langs ge-
maal Bloemers en door de sluis nog wat uitleg te geven aan de bezoekers.

In het stoomweekend in augustus is de elektrische buitenboordmotor beproefd en zijn de rondvaarten ook echt van start gegaan. Uit de vele enthousiaste en positieve reacties van de bezoekers die met de boot zijn mee geweest, blijkt dat het als heel leuk en leerzaam wordt ervaren.

Op deze manier kunnen we er verder voor zorgen dat onze bezoekers, groot of klein, technisch of niet technisch, een leuke middag hebben met voor elk wat wils.

- de [spui-](#) of keersluis, ook wel [zijl](#) in Nederland, houdt met een (soms twee) stel [sluisdeuren](#) of een afsluiter water tegen en dient voor het [spuien](#) van water.
- de [schutsluis](#), (ook wel: *verlaat*), met ten minste twee stel deuren een schutkolk vormend en geschikt voor het doorlaten (het [schutten](#)) van schepen. Moderne sluisen zijn vaak uitgerust met tweemaal een hefdeur.

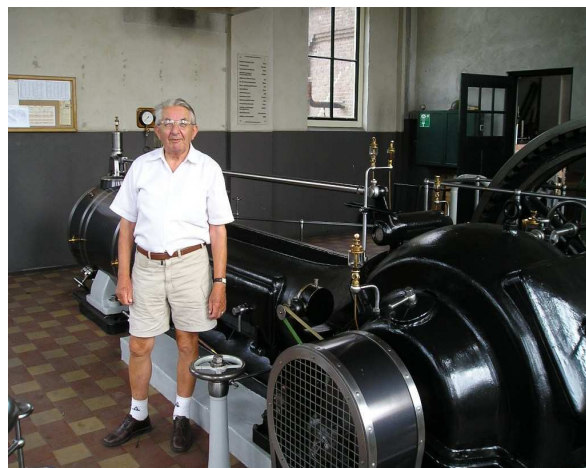
Herinneringen van Maurice Termont (Door: Henk Buiteman)

Het is alweer twee jaar geleden dat we in Druten een gesprek hadden met de toen 80-jarige Maurice Termont. Geboren in IJzendijke (Zeeuws-Vlaanderen), begon hij zijn loopbaan in 1953 bij het waterschap alhier, waar hij tot 1991 als plaatsvervangend hoofd technische dienst heeft gewerkt. Tot 1975 woonde hij in de bij De Tuut gelegen dienstwoning, die zich naast de woning van machinist Fliervoet (en later Elzinga) bevond. Het moge duidelijk zijn dat eerstgenoemde woning groter was dan de andere; verschil moest er immers zijn, zo was de opvatting ten tijde van de bouw van beide woningen in 1918. Bovendien was het wel handig, zo'n grotere woning, want daar werd vergaderd en overleg gevoerd met de *ingelanden* (het woord 'ingeland' komt uit het middelnederlands; 'gelant' betekende eigenaar zijnde van een stuk land).

De werkzaamheden van de heer Termont bestonden o.a. uit de controle van dijken, watergangen, wegen en uiteraard de gemalen in Alphen, Niftrik, Balgoy en Appeltern.

Normaal gesproken had hij ongeveer dertig man in dienst, maar in de zomer kon dit aantal oplopen tot wel honderd in de buitendienst. Dat was namelijk de tijd waarin de sloten moesten worden schoongemaakt. Gedurende een aantal jaren heeft Termont vanuit zijn werk contact gehad met machinist Fliervoet. Hij kon het - inmiddels beroemde - verhaal van de canapé bevestigen (voor niet-ingewijden: vlak bij de trap naar de grote kelder stond destijds een canapé, die door Fliervoet af en toe werd gebruikt om een tukje te doen, maar alleen als er een hulpmachinist aanwezig was).

Er werd vooral gemalen in de periode van november tot april. Op de vlonder achter de machinekamer was een peilmeting, weet Termont zich te herinneren. In het kastje bovenin zat een mechanische schrijver met een opwindmechanisme dat gedurende een week de waterhoogte van de Wete-

ring op een schijfkaart aangaf. Zo kon men zien in welke mate het waterpeil van het binnenwater varieerde. Het is niet duidelijk waar deze meter is gebleven. Hopelijk is hij niet helemaal verloren gegaan en siert hij misschien nog ergens een bureau.

Van belang voor Stoomgemaal De Tuut was de stand van de Maas. Elke dag om 9.35 uur werden via de radio de waterstanden gemeld en voor de Maas was de stand in Borgharen bepalend. Was die meer dan 42 meter, dan moesten de ketels gestookt gaan worden, want twee dagen later zou het dan in Appeltern hoog water zijn en kon er niet meer op de Maas worden geloosd. De schuif en de puntdeuren in de sluisen gingen dan dicht. Jammer genoeg is deze schuif tijdens de restauratie van de sluisjes in 2006 verdwenen.

Het bevel om te gaan stoken kwam van de Technische Dienst van het waterschap. Afhankelijk van de duur van de hoge waterstand van de Maas werden er een of twee ketels opgestookt. Bij een extreem hoge waterstand werd ook Ketel 1 in gebruik genomen. Machinist Elzinga en stoker Van Geenen hebben in gesprekken met ons hier-

over nooit iets gezegd, maar het kan zijn dat dit voor hun tijd gebeurde.

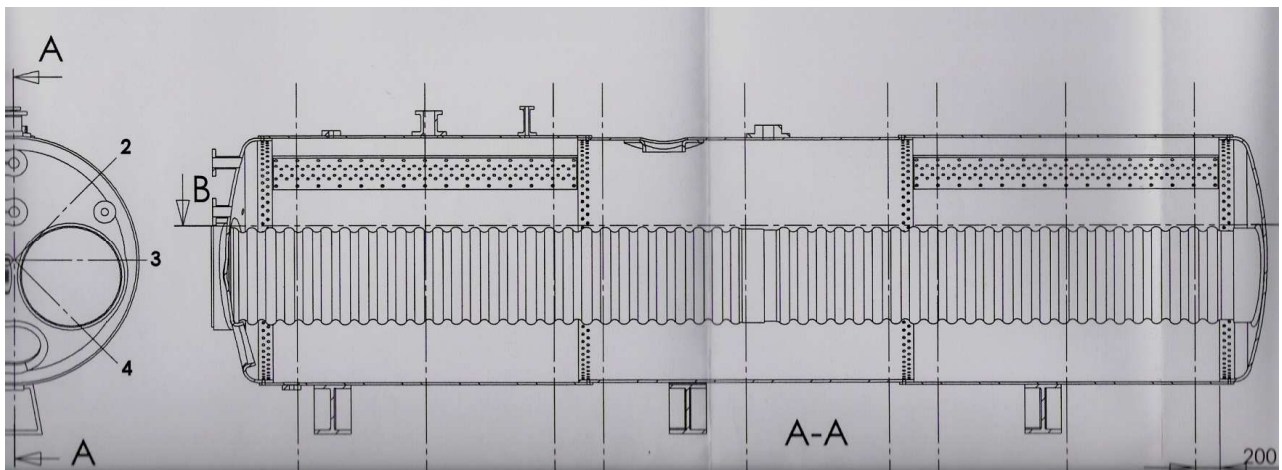
De stokers werden - indien nodig - door een technisch ambtenaar van het waterschap opgeroepen. Een stoker bediende dan twee ketels en na acht uur werd hij afgelost door een andere stoker. Het inwendig schoonmaken van de ketels was zwaar werk, maar ... dat werd met 10 cent extra per uur vergoed. De stokers kregen dan niet het normale bedrag van f 1,28 maar f 1,38 per uur.

Door de ruilverkaveling met het rechte trekken van sloten en vaarten kon het water sneller worden afgevoerd in de Nieuwe Wetering. Het gevolg hiervan was, dat er soms zoveel water richting Stoomgemaal De Tuut kwam dat de grens van de pompcapaciteit werd bereikt. Omdat deze snellere afwatering dus niet altijd een verbetering was, moest er wel eens opnieuw een barrière worden aangebracht (men maakte dan een stuw van hout). Termont meent zich te herinneren dat dit in de Wetering gebeurde ter hoogte van de Tolbrug waar nu een camping is. Ook het feit dat het des-

tijds wel eens voorkwam dat er stukken uit schoepen van de pompwaaiers werden geslagen, duidt hierop. Hierdoor echter liep de capaciteit van de bemalingspompen achteruit. Later zijn er in de Nieuwe Wetering ten oosten van de A50 bedienbare stuwen gebouwd. (Zie foto) Ook nu nog zorgen zij ervoor dat het water niet te snel naar het huidige Bloemersgemaal kan stromen.

Vooronderzoek Ketel 2 (Door: Henk Buiteman)

Naast de vele lopende klusjes hebben we in het afgelopen seizoen ook vorderingen gemaakt met de inspectie van Ketel 2 om te zien of herkeuring haalbaar is. Er is een werkgroep geformeerd die een stappenplan heeft gemaakt om de ketel te kunnen beoordelen op o.a. wanddikte en materiaalsterkte. Ook zijn wij in het bezit van het oude ketelcontroleboek, dat vanaf 1918 is bijgehouden en waarin de inspecties van het voormalige Stoomwezen staan genoteerd. Met dit alles hopen we een totaalbeeld te krijgen van hoe deze Lancashire ketel uit 1918 de jaren heeft doorstaan. Zoals eerder gemeld wilde de firma Hensteck uit Wijchen ons wederom helpen om met zeer mo-

derne apparatuur de wanddiktes van deze ketel op diverse van belang zijnde plekken te meten. Dat gebeurde afgelopen voorjaar. Heel systematisch werd de ketel opgedeeld in segmenten, waarna de meetplaatsen werden bepaald. Dit heeft vele woensdagavonden gekost, maar uiteindelijk kregen we op deze manier een meetoverzicht met meer dan 100 meetpunten van ketelwanddelen en vuurgangen. Om dit alles inzichtelijk te maken, heeft onze huistekenaar diverse tekeningen van de ketel gemaakt (zie foto).

Voorts zijn we in contact gekomen met de firma Schielab (<http://www.schielab.nl>), een bedrijf in Rotterdam, dat o.a. is gespecialiseerd in het onderzoek van materialen. Dit bedrijf heeft voor ons onderzoek verricht middels zgn. replica's, waaruit bleek dat het materiaal op de onderzochte plekken nog een goede structuur had. Ook de hardheid en de treksterkte gaven - de leeftijd van het materiaal in aanmerking genomen - geen negatief beeld. Een van de ketelwerkgroepleden, een medewerker van de Kema, houdt zich vooral bezig met sterkteberekeningen, dit aan de hand van de verkregen meetgegevens.

Tenslotte hebben wij naar de aanwezige schade van de ketel laten kijken door een ervaringsdeskundige uit deze sector. De heer Kuiper uit Ede (www.kuiperzn.nl), die al heel wat ketels in zijn leven van binnen heeft gezien, gaf adviezen voor een verder plan van aanpak.

Na het verzamelen van al deze informatie willen wij in overleg met Lloyd's Register/ Stoomwezen

bekijken of het zinvol is om deze ketel, dus het vat zelf, te laten keuren. Zou dit positief uitvallen - en uiteraard hopen wij dat - dan zal er nog meer geïnspecteerd moeten worden, vóórdat wij het besluit nemen om al dan niet door te gaan met Ketel 2. De bemetseling van de rookgaskanalen en de oververhitter zullen dan ook grondig moeten worden geïnspecteerd en mogelijk gerepareerd. Dat betekent dat het bestaande metselwerk open-gemaakt moet worden om erbij te kunnen komen. Bovendien zullen dan ook alle appendages van de ketel gekeurd moeten worden en de huidige stoomleidingen zullen moeten worden vervangen. Er zal dus nog heel wat water door de Wetering stromen voordat het vuur in deze ketel kan worden ontstoken. Maar gezien het enthousiasme en de inzet van de vrijwilligers gaan we voorlopig hiermee door.

Arbo (Door: Peter Hoogveld)

De veiligheid van onze vrijwilligers en bezoekers staat altijd voorop. Na aanvankelijk het arbo-systeem opgezet te hebben, is het nu een kwestie van het onderhouden ervan. Als er een nieuwe situatie ontstaat, wordt deze getoetst op veiligheid. Zo is het hekwerk achter bij de schoorsteen uitgebreid en zijn er voorzieningen getroffen voor het veilig in- en uitstappen van onze rondvaartboot. Door de verbouwing van het bezoekerscentrum is de vloer nu betegeld met plavuizen. Het hoogteverschil met de buitendorpel is middels een aanloopplank opgevangen. Zowel bezoekers met een beperkte loopfunctie als rolstoelers kunnen veilig het bezoekerscentrum binnenkomen. De machinekamer is door de stenen trap echter niet voor iedereen toegankelijk. Indien mogelijk tillen vrijwilligers bezoekers de trap op. Dat is echter geen ideale situatie en we zullen dan ook onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de toegankelijkheid te verbeteren. Een echte winterklus. Zo zal

ook het concept calamiteitenplan bewerkt moeten worden, zodat we dit plan kunnen introduceren bij de vrijwilligers en de lokale gemeentelijke ambtenaren. En zo blijkt maar weer dat ook de aandacht voor veiligheid altijd een aandachtspunt is en blijft.

Secretarieel jaaroverzicht over het jaar 2007 (Door: Goof van Oers)

Aantal werkzaterdagen	20
Aantal werkwoensdagavonden	25
Aantal werkdonderdagdagen	50
Aantal gewerkte uren door vrijwilligers	5130
Aantal vergaderingen met vrijwilligers	1
Aantal bestuursvergaderingen	10
Aantal vergaderingen arbogroep	1
Aantal BHV'ers	3
Aantal nieuwe BHV'ers	0
Aantal stoomweekenden	6
Aantal stoomdagen met presentatie	1
Aantal instructiebijeenkomsten vrijwilligers	5
Aantal behaalde certificaten stoker	4
Aantal bezoekers op stoomdagen	1300
Aantal bezoekers buiten stoomweekenden	1310
Aantal rondleidingen in aparte groepen	44
Aantal scholen	2
Aantal leerlingen	109

Foto van de puntdeuren in de sluis tijdens de restauratie in 2005

Openingstijden 2009

Stoomdagen:

09 en 10 mei	11.00-16.30 uur
11 en 12 juli	11.00-16.30 uur
15 en 16 augustus	11.00-16.30 uur
12 en 13 september	11.00-16.30 uur
24 en 25 oktober	11.00-16.30 uur
Nostalgische avond: 29 oktober	19.30 uur

Geopend voor bezoek:

1 april t/m 31 oktober	
Elke donderdag	10.00-15.00 uur
Elke zaterdag in de oneven weken	10.00-15.00 uur
Groepen het gehele jaar op afspraak	

Het bezoekerscentrum van het stoomgemaal is ook beschikbaar voor vergaderingen en bijeenkomsten. Verder is het stoomgemaal een door de gemeente aangewezen trouwlocatie.

Monumentaal is een nieuwsbrief van Monumentenstichting Baet en Borgh. Deze nieuwsbrief verschijnt minimaal eenmaal per jaar. Redactie, administratie en foto's: Jan Reijnen, Henk Buiteman, Wil Buiteman, Goof van Oers, Mart v.d. Brink, Peter Hoogveld. Stichting Baet en Borgh, de Tuut 1, 6629 AA Appelterm. Tel. 0487-541156 of 0615180767 www.de-tuut.nl Postbank 5545151

Druk:

Pontanusstraat 4, 6524 HD Nijmegen Tel. 024-3226715